

MIHAİL ALEKSANDROVIÇ ŞOLOHOV

Mihail Aleksandroviç Şolohov 1905'te Don Bölgesi'nde, Viyeşenskaya'nın Kruşilin köyünde doğdu. Annesi bu köyden bir Kazak kıızıydı. Babasıysa Orta Rusya'nın Riyazan bölgesinden Don kıyılarına gelip yerleşmişti. Şolohov lisedeyken Birinci Dünya Savaşı başladı, bunu 1917 Şubat ve Ekim Devrimi ile İç Savaş izledi. 16 yaşındaki Şolohov, devrimciler safında savaşa katıldı. İç Savaş sona erdiğinde, bir süre hamallık, taşçılık, ilkokul öğretmenliği ve gazetecilik yaptı. 1923 yılında bölge dergi ve gazetelerine öyküler yazmaya başladı. Kitaplaşan bu öykülerin uyandırdığı ilgi, Şolohov'u geniş bir tarih sürecini kapsayan bir roman yazmaya özendirdi: "Ve Durgun Akardı Don". Dört ciltlik bu romanın yazımı tam on dört yıl sürdü. "Ve Durgun Akardı Don", 1941 yılında Stalin Ödülü'nü aldı. Şolohov, "Uyandırılmış Toprak" adlı romanıyla da 1960'ta Lenin Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Romanları altmışı aşkın yabancı dile çevrilen Şolohov, başarılarını 1965'te Nobel Edebiyat Ödülü'nü alışıyla taçlandırdı. Rus halkının çağdaş destancısı sayılan romancı 1984 yılında Viyeşenskaya'da öldü.

Rusça orijinal adı "Tihi Don" (Durgun Don) olan dört ciltlik bu eser, "And Quiet Flows The Don" adıyla yayınlanan (Moskova Yabancı Diller Yayınevi, 1948) İngilizce basımından Türkçeye çevrilmiştir.

KOR KİTAP - 10

VE DURGUN AKARDI DON • 1 - MİHAİL ALEKSANDROVİÇ ŞOLOHOV

ÇEVİREN • TEKTAŞ AĞAOĞLU
KAPAK ve İÇ TASARIM • DEVRİM KOÇLAN

ISBN 978-605-82163-0-3
TK • ISBN 978-605-82390-9-8
Birinci Basım Ekim 2017
© Ginko Kitap Ltd. Şti. 2017

BASKI: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.
Sanayi Cd. Altay Sk. No. 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No. 12142
T: 0212 452 23 02 • www.ezimatbaa.net

Ginko Kitap: Osmanağa Mah. Ali Suavi Sk. No: 10 D. 3 Kadıköy / İstanbul
T: 0216 449 20 99 • F: 0216 449 21 00
www.korkitap.com • info@korkitap.com
Sertifika No: 35054

Kor Kitap, Ginko Kitap Ltd. Şti. markasıdır.

KOZ
KİTAP

Ş O L O H O V

VE DURGUN AKARDI DON

1. CİLT

ÇEVİREN: TEKTAŞ AĞAOĞLU

ŞOLOHOV ÜZERİNE

Bir sanatçının hayat akışının onun dünyayı algılayışını belirleyen esas öge olduğu doğrusya eğer –ki ben öyle olduğunu düşünüyorum– Şolohov’un hayatı Rus sosyal devriminde görülen en derin ve en çalkantılı dönemlerden birine eşlik etmiştir. Kazak toprağındakine benzer fırtınalar başka nerede görüldü ki? Geleneksel bir hayat tarzının kayalık sahillerini hiçbir dalga tehdit edemez gibiydi. Oysa onlar da yeni hayatın hücumuna dayanamayıp yıkıldılar.

Don ülkesinde iç savaş patlak verdiğinde, Şolohov küçük bir çocuktuktu. Savaş ona okul oldu; hem devrimci iradesini, hem sanatçı yeteneğini bileli.

Sanatının izlediğı çizgi ilginçtir. Daha yirmi yaşındayken bir hikâye kitabı yayınlamıştı. Eski kuşaktan olanlar, Sovyet romanının yeni biçimlenmekte olduğu günlerde *Ve Durgun Akardı Don*’un ilk cildinin nasıl karşılandığını bugün de hatırlarlar. Yazar henüz yirmi üç yaşındaydı. Gürültülü, sevinçli, şaşkınlık dolu ve –öngörülerin hepsi umut verici olmadığı için– kısmen kaygı da içeren bir olay yaşandı. “Bu yazarın geleceğı ne olacak?” sorusu hepimizi heyecanlandırmıştı. Bundan sonraki beş yılda umulmadık başarılar birbirini kovaladı ve her biri Sovyet dönemi Rus edebiyatının büyük yetenek sahibi yeni bir destan yazarı kazanmış olduğunu doğruladı.

Devrim ve iç savaş destanının ikinci ve üçüncü ciltlerini *Uyandırılmış Toprak*’ın birinci cildi izledi. Bu kitabın yayınlanması bu yazarın ufkunun ne denli geniş olduğunu gösterdi herkese. Bir roman üzerinde çalışmayı yarıda kesip bir yenisine başlamak, sadece öncekinden farklı bir konuyu ele aldığı için değil, aynı zamanda o konunun kendisi güncel olayların hızlı akışı olduğu için de her bakımdan zorlu bir

işti. Sanatçının düş dünyasını yıllardır meşgul eden iç savaşın yerini ülkenin bir ucundan öbür ucuna tarımın kolektifleştirilmesi mücadelesi almıştı. Bu son derece karmaşık girişimi Şolohov başarıyla sonuçlandırdı, çünkü hayatla sürekli temastaydı ve tam bir uyum içinde olduğu çalışan insanları, en ince, zengin ayrıntılara dek yakından tanıyordu. Başarının bir diğer nedeni, elbette, Şolohov'un üstün şiirsel tasvir gücüydü.

Burada niyetim Şolohov'un eserlerinin bir özetini sunmak değil. Onun eserinde öne çıkan iki özgül noktaya dikkat çekmek istiyorum.

Şolohov'un yazarlığının ayrılmaz bir parçası olan cesaret Sovyet edebiyatına tarifi mümkün olmayan yararlar sağlamıştır. Hangi dönemi anlatıyor olursa olsun, hiçbir zaman, hayatın içinde taşıdığı çelişkileri görmezlikten gelmedi. Eserleri her yönüyle geçmişle geleceğin mücadelesini anlatır. İnsan ister istemez Lev Tolstoy'un gençliğinde benimsediği bir ilkeyi hatırlıyor: Asla, doğrudan ya da dolaylı, yalan söylememek; ve asla, söylenmesi gerekeni atlamamak. Şolohov hiçbir şeyi geçiştirmez; doğru neyse, olduğu gibi yazar. Trajediyi drama ya da dramı eğlenceye çeviremez. Onda trajik durumlar gönül okşayıcı kır çiçeği demetleri arasında gizlenmez. Ama gerçek öylesine güçlüdür ki, hayatın acısı ve kederi, olanca acıklılığına rağmen, mutluluğu hedefleyen irade gücüyle ve mutluluğa erişmenin sevinciyle dengelenip aşılır. Bana kalırsa hayat da böyledir. "İyimser trajedi" fikrini boşuna benimsemiş değiliz; bunun bir kelime oyunu olmadığını çok iyi biliyoruz. Sanatçının sergilediği olgudaki trajediyi bütün derinliğiyle kavramakla birlikte, eserin sonunda yine ışığa çıkarız. *Ve Durgun Akardı Don'un* o nefis son cildi tam işte böyle bir kitaptır.

Şolohov'un eserini belirleyen bir başka özgül nitelik, bence, Rus destan yazımında ulusal geleneğin sürekliliğidir. Bununla, klasik destanlarımızın izinden şaşmamak gerekir demek istemiyorum. Şolohov, sanatta ilerlemenin, bir yazarın kendi zamanıyla organik bütünlüğü ve yakınlığı sayesinde gerçekleştiğini gönlümüzü kazanarak gösterdi bize. Bir eserin içeriği dediğimiz şey yazarın yaşadığı çağa dair fikirlerinin bütününden ayrılmaz. Şolohov'un bir kitabını elimize aldığımızda, bütün inançları, fikirleri ve insani emelleriyle kendi zamanı-

mızı tutarız elimizde. Bir sanatçı olarak Şolohov klasik mirasımızda büyük değer taşıyıp da yeni hayata aykırı düşmeyen, günümüz gerçekçiliğine yabancı olmayıp onunla kaynaşan, sosyalist gerçekçi edebiyatın zenginliğine zenginlik katan her şeyden yararlanmasını bilmiştir.

Mihail Şolohov bu edebiyatın büyük ustasıdır.

Konstantin Fedin

*Sevdiğimiz şanlı toprağımız bizim karasabanla sürülmez...
Atlarımızdan kalma nal izleridir karıkları,
Kazak başları ekilidir şanlı toprağımızda.
İyi Yürekli Don Irmağını süsleyen gencecik dullar,
İyi yürekli atamızdır o bizim, yetimler çiçek açar bağrında.
Don Irmağı iyidir, nice ananın babanın gözyaşı saklı onda.*

*Ey atamız, ey Don, iyi ırmak,
Ey iyi ırmak, neden öyle bozbulanık akarsın?
Nasıl, nasıl bozbulanık akmayayım!
Derinliklerimde soğuk sudur kaynayan,
Bağrımda oynayan beyaz balıklar!*

Eski Kazak türküleri

BİRİNCİ BÖLÜM

I

Melekof çiftliği Tatarsk köyünün ta sonundaydı. Ağılın kapısı kuzeyde Don'a açılırdı. Yosun kaplı kireçli yamaçlar arasında yirmi metre kadar aşağıya uzanan sarp bayırı indin mi kıyıya varırdın. İnci gibi ışıldayan midye kabukları, kurşunî çakıltaşlarıyla kırık kırpık kıyı derken, bir de bakardın, Don'un çelik mavisi kıpırtılı yüzeyi, rüzgârın altında kaynıyor. Gündoğusuna doğru, harman yerinin çitleri ardında, Hetman şosesi uzanırdı. Bozrak fundalık da o yöne düşüyordu. At toynaklarının ezdiği, yanık kil rengi çayırı geçince yolun iki kola ayrıldığı noktada bir haç vardı. Sonra bozkır. Puslar içinde. Güneyi çorak tepeler çevirmişti. Yol batıdaydı. Alanı geçer, otlaklara yönelirdi.

Kazak Prokoffey Melekof, sondan bir önceki Türk savaşından, yanında bir kadınla döndü köye. Tepeden tırnağa şala sarınmış, ufak tefek bir kadını bu, yüzü hep örtülü. Ürkek, gamlı gözlerini başkalarından kaçırıyor, ipek şaldan çevresine alışılmadık ağır kokular saçılıyordu. Şalın gökkuşuğu rengi nakışları, köyde kadınların kıskançlık damarını kabarttı. Savaşta tutsak düşen Türk kadını, Prokoffey'in akrabalarından uzak durunca, baba Melekof çok geçmeden miras payını ayırıp oğlunu kapı dışarı etti. Hiç hazmedemedi bu rezaleti. Bir daha oğlunun evine adımını atmadı.

Prokoffey düzenini çabuk kurdu. Dülgerlere bir ev yaptırdı, ağılın çitini kendi eliyle çevirdi. Güz gelmeden, boynu bükük

yabancı karısını yeni evine götürdü. Dünyalıklarını taşıyan iki tekerli arabanın ardında yürüye yürüye köyün içinden geçtiler. Yaşlısı genci, kim varsa köyde, sokağa uğramıştı. Kazaklar bıyık altından gülüyor, kadınlar aralarında bağıra çağıra söyleşiyorlardı. Kir pas içinde Kazak çocukları Prokoffey'i ıslıklar ve yuhalarla uğurladılar. Prokoffey yeni sürülmüş bir karığı izler gibi ağır aksak yürüyordu. Paltosunun düğmeleri çözüktü. Karısının ince bileğini kendi ipiri kara avucunun içine almış, saz rengi kıvrıcık saçlı başını dünyaya meydan okurcasına dik tutuyordu. Yalnız, elmacık kemiklerinin altındaki yağ benleri şişip şişip seğiriyordu. Çatık kaşlarının arasında ter vardı.

O günden sonra Prokoffey köye hemen hiç inmez oldu. Kazak toplantılarında bile bir daha görünmedi. Don'un yamacında tek başına duran kulübesinde kendi halinde yaşadı. Köyde onun hakkında olur olmaz hikâyeler anlatılıyordu. Köyün çocukları danaları mera yolunun ötesinde otlatmaya götürürlerdi. Dediklerine göre birkaç kere, gün batarken, Prokoffey'i Tatar höyüğüne giden yolda görmüşler. Karısını kucağında taşıyormuş. Tepeye varınca onu oradaki hava çalmış, delik deşik kayanın dibine oturtup kendi de yanına çömeliyormuş. Birlikte bozkırı seyre dalıyorlarmış. Günün son ışıkları solana dek sürüyormuş bu. Sonra Prokoffey karısını koyunpostu gocuğuna sarıp gerisingeri evine götürüyormuş. Köyde tahminin bini bir paraydı. Kimse ne diyeceğini bilemiyordu. Bir akıl sır ermez davranıştı, ne vardı ardında? Kadınlar dedikodu yapmaktan birbirlerinin başında bit kıramaz oldular. Prokoffey'in karısı hakkında da rivayet muhtelifti. Kimine göre insanı büyüleyecek kadar güzelmiş. Kimine göre, tam tersi. Günün birinde durum aydınlığa kavuştu. Köyün en çaçaron kadınlarından biri, Çavuş'un karısı Mavra, ekmek mayası isteme bahanesiyle Prokoffey'e gitti. Prokoffey mayayı getirmek için kilere indiği sıra Mavra için iç yüzünü öğrendi: Prokoffey'in Türk karısı mendebur suratlının biriydi.

Birkaç dakika sonra köyün ara sokaklarından birinde bir alay kadın Mavra'nın başına üşüşmüştü. Mavra ortada, yanakları al al, başörtüsü yana kaymış, bir şeyler anlatıyordu: